

Hvordan forebygge at ungdom skades av rusmidler – endret arbeidspraksis hos politiet – hva fører dette til?

Fagseminar, Bergen 9. juni 2023

Morten Ørn

Leder for politiet i Stor-Bergen

Narkotikapolitikken i Norge
Den rettslige utviklingen
Politiets rolle
Den framtidige innretningen

Narkotikapolitikken i Norge

- 1950 – et medisinsk anliggende mellom pasient og lege
- 1960 – økt tilgang på cannabis og hallusinogener for ungdom – kriminalpolitisk spørsmål
- 1965 – epidemibegrepet introduseres av den svenske legen Nils Bejerot og *forestillingen* om narkotika ble endret til en økonomisk rasjonell tilnærming – strafferammen gikk fra maksimal fengselsstraff for narkotikaforbrytelser på 6 måneder før 1964 til 21 år i 1984
- 1985 – 2000 – endring fra å se *misbrukeren* som et problem til *forholdene de levde under* som et problem. Fremveksten av et filosofisk (skadereduksjon i stort), analytisk (nøytralitet og usikkerhet om forbedringer i narkotikapolitikken) og politisk perspektiv (status quo) som tilnærming til narkotikadebatten
- Desember 2019 – Rusreformutvalget *Fra straff til hjelp* – etablerer en forståelse av at den økonomiske rasjonelle tilnærmingen har ført til flere problemer enn narkotikabruken i seg selv og at en annen forestilling om narkotika kan redusere disse skadene
- 2022 – Stortingets behandling av Rusreformen
- 2022- 2023 – et narkotikapolitisk vakuum
  - Behandlings- og forebyggingsreform i 2024 – ny narkotikapolitisk retning
  - Utvalg av jurister som innen 2024 skal utrede
    - Hvem er rusavhengig?
    - Hvordan skal lovverket utvikles?

Den rettslige utviklingen

- Riksadvokatens brev av 9.april 2020
  - Bruk av narkotika er ikke alvorlig
  - Forholdsmessighetsvurderingen tilsier dermed at det ikke skal brukes tvangsmidler for å avdekke erverv, eller bruk
  - Politiet kan opprette straffesak ved observasjon av bruk, men ikke utføre tvangsmidler for å bevise bruk og besittelse
- 3 sentrale høyesterettsdommer
  - Riksadvokatens brev av 13. mai 2022
    - Høy terskel for å opprette straffesak mot rusavhengiges bruk og besittelse av narkotika til egen bruk
    - Hvordan definere rusavhengighet – tvil skal komme tiltalte til gode
    - Ubetinget påtaleunntatelse for rusavhengige – kan beslaglegge synlig narkotika

Politiets rolle

- Primærforebygging – hele befolkningen
  - Tiltak som retter seg mot hele befolkningen – normskapende lovverk og det allmennpreventive perspektivet ved straff
- Sekundærforebygging – utvalgte grupper
  - Orienterer om lovverk som kan knyttes til ungdomskriminalitet på 8. klasse og 3 VGS (russ) herunder bruk, besittelse og salg/kjøp av narkotika
  - Rene rusforedrag, eller atferdsprogram gjennomføres sammen med helsetjenesten
- Tertiærforebygging – individer
  - Opprettelse av straffesak - det individualpreventive perspektivet på straff
  - Bekymringsamtale (politi, utekontakt, helsesykepleier, Ung Rusoppdagelse?)
  - Deltar i oppfølgingsteam knyttet til ungdomsoppfølging, eller ungdomsstraff

Den framtidige innretningen

- Tvang – politiet henviser som straffereaksjon
  - Tidlig ute – påtaleunndlatelse med vilkår
  - Rådgivende enhet (Utekontakten i Bergen) – påtaleunndlatelse med vilkår
- Frivillig – hvem som helst kan henvise
  - FACT Team – samhandling Helse Bergen og Bergen kommune
  - Ung rusoppdagelse (URO) – spesialisthelsetjenesten Helse Bergen og Bergen kommune – lavterskeltilbud til spesialisthelsetjenesten
  - Der ungdom er (DUE) – oppsøkende Team v/Utekontakten i Bergen kommune

Takk for oppmerksomheten!